

Informácia o výsledkoch kontroly zákazu predaja tabakových výrobkov, výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet osobám mladším ako 18 rokov

Slovenská obchodná inšpekcia (ďalej len „SOI“) každoročne kontrolou vnútorného trhu overuje dodržiavanie zákazu a povinností hospodárskych subjektov podľa § 6 ods. 2 až 4 zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ochrane nefajčiarov“), a to:

- dodržiavanie zákazu predaja a dodržiavanie povinnosti odprieť predaj tabakových výrobkov, výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet **osobe, ktorá je mladšia ako 18 rokov**
- a dodržiavanie povinnosti používať systém overovania veku pri predaji tabakových výrobkov, výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet na diaľku, pomocou ktorého možno v čase predaja overiť, či kupujúci spĺňa **požiadavku minimálneho veku 18 rokov**.

Celoslovenská kontrolná akcia prebiehala v období **od 15.07.2024 do 02.08.2024** za účasti osôb mladších ako 18 rokov a v spolupráci s **iniciatívou Na veku záleží**.

Dôležitosť kontrolnej akcie spočíva v ochrane zraniteľných spotrebiteľov – detí, pred dostupnosťou tabakových výrobkov, výrobkov, ktoré sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak, bezdymových tabakových výrobkov a elektronických cigariet (ďalej len „tabakové a súvisiace výrobky“) na trhu. Je všeobecne známe, že závislosť na nikotíne vzniká fajčením, či iným užívaním produktov obsahujúcich nikotín. Preto cieľom kontrolnej akcie bolo preveriť dodržiavanie zákazu predaja tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov.

Osoby mladšie ako 18 rokov, ktoré sa kontrol zúčastnili, boli rozdelené do dvoch vekových kategórií, a to do kategórie maloletých (11 – 14 rokov), t. j. osoby ktoré dovърšili vek 11 rokov a nedovърšili vek 15 rokov a kategórie mladistvých (15 - 17 rokov), t. j. osoby ktoré dovърšili vek 15 rokov a nedovърšili vek 18 rokov.

Kontroly boli vykonané v nasledovných prevádzkových jednotkách:

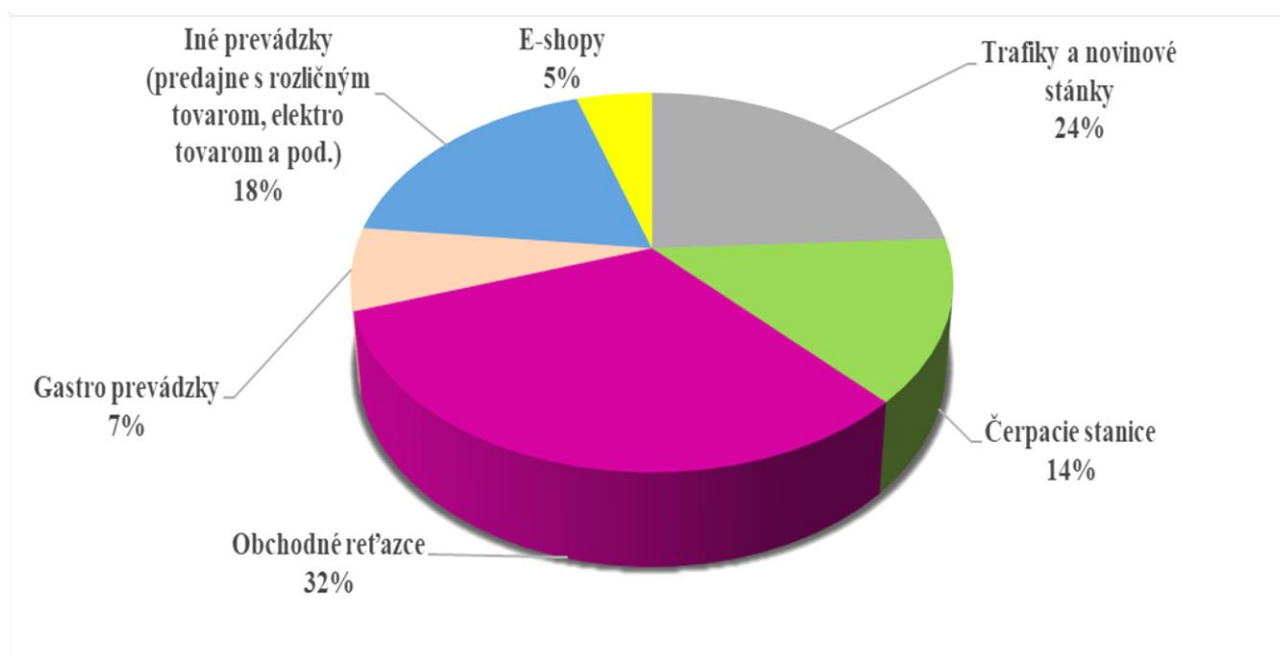
- 1) **trafiky a novinové stánky,**
- 2) **čerpace stanice,**
- 3) **obchodné reťazce,**
- 4) **gastro prevádzky (reštaurácie, kaviarne, cukrárne ...)**
- 5) **iné prevádzky (prevádzky s rozličným tovarom, prevádzky s elektro tovarom ...),**
- 6) **e-shopy.**

Výsledky kontroly

SOI v rámci kontrolnej akcie vykonala v porovnaní s predošlými rokmi (rok 2021/234 kontrol, rok 2022/604 kontrol, rok 2023/677 kontrol) najvyšší počet kontrol, spolu **853 kontrol**.

Z celkového počtu 853 kontrol bolo **271 kontrol** vykonaných v obchodných reťazcoch, **206 kontrol** v trafikách a novinových stánkoch, **157 kontrol** v iných prevádzkach (prevádzky s rozličným tovarom, prevádzky s elektro tovarom ...), **118 kontrol** bolo vykonaných na čerpacích staniciach, **60 kontrol** v gastro prevádzkach a kontrola e-shopov bola vykonaná v **41 prípadoch**.

Graf č. 1: Percentuálne vyjadrenie vykonaných kontrol v závislosti od typu prevádzok

Z vykonaných **853** kontrolných nákupov, v ktorých boli osobami mladšími ako 18 rokov požadované tabakové a súvisiace výrobky, boli tieto odpredané v **239 prípadoch**, čo predstavuje **28,02 %**. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že k odpredaju tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov došlo takmer v každom štvrtom prípade.

Z celkového počtu **239** prípadov protizákonne odpredaných tabakových a súvisiacich výrobkov:

- v **27 prípadoch**, čo predstavuje 11,30 %, išlo o odpredaj tabakových a súvisiacich výrobkov maloletému vo vekovej kategórii 11 – 14 rokov,
- v **212 prípadoch**, čo predstavuje 88,70 %, išlo o odpredaj tabakových a súvisiacich výrobkov mladistvému vo vekovej kategórii 15 – 17 rokov.

Tabuľka: Prehľad výsledkov kontroly zákazu predaja tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov

sektor / % podiel nedostatkov	Počet kontrol			Počet prípadov predaja tabakových výrobkov (§ 6 ods. 3 a 4)			Počet prípadov predaja výrobkov, kt. sú určené na fajčenie a neobsahujú tabak (§ 6 ods. 3 a 4)		
	Spolu	maloletí 11- 14r.	mladiství 15 - 17r.	Spolu	maloletí 11 –14r.	mladiství 15 – 17r.	Spolu	maloletí 11 –14r.	mladiství 15 – 17r.
trafiky a novinové stánky 21,84 %	206	53	153	43	3	40	2	0	2
čerpacie stanice 38,98 %	118	27	91	46	5	41	0	0	0
Obchodné reťazce 23,98 %	271	75	196	65	5	60	0	0	0
gastro prevádzky 35%	60	14	46	19	3	16	2	2	0
iné prevádzky 31,21 %	157	33	124	33	0	33	16	2	14
e-shopy 31,71 %	41*	12	10	3	2	1	10	5	5
CELKOVO	853	214	620	209	18	191	30	9	21
CELKOVÝ POČET KONTROL	853								
CELKOVÝ POČET PORUŠENÍ 28,02 %	239								

* Kontrola e-shopov prebiehala za účasti maloletých, mladistvých alebo len za účasti inšpektorov SOI. Z celkového počtu 41 kontrol, v 18 prípadoch inšpektori SOI zistili po prvotnom šetrení e-shopu, že obchodník používa dostatočný systém overovania veku a v 1 prípade bolo zistené, že web obchodníka bol následne po kontrole nefunkčný, preto nebolo potrebné pokračovať v kontrole s figurantom.

Z výsledkov kontroly vyplýva, že najviac porušení zákona o ochrane nefajčiarov bolo zistených pri predaji tabakových a súvisiacich výrobkov **na čerpacích staniciach**, kedy z celkového počtu 118 kontrolných nákupov, došlo k porušeniu v 46 prípadoch, čo predstavuje **38,98 %**.

Tabuľka: Prehľad výsledkov kontroly na čerpacích staniciach

	Názov čerpacej stanice	Počet kontrol	Počet kontrol bez nedostatku	Počet kontrol s nedostatkom
1.	ALCHEM	1	0	1
2.	BALTYRE	1	1	0
3.	BAREL	1	1	0
4.	BENZINA	1	0	1
5.	COMI	1	1	0
6.	DALIOIL	6	1	5
7.	G&G	1	0	1
8.	GAS	2	1	1
9.	HELVIA	1	1	0
10.	JURKI	2	1	1
11.	LM OIL	1	0	1
12.	MIHALOV	1	0	1
13.	OIL JPM	1	0	1
14.	OMV	19	12	7
15.	ORLEN	15	9	6
17.	PE-GAS	1	1	0
18.	PUMPA	2	2	0
19.	REAL-K	3	1	2
20.	SHELL	19	13	6
21.	SLOVNAFT	25	20	5
22.	STAVBET-OP	1	0	1
23.	TANKER	3	2	1
24.	TAM	2	1	1
25.	TESCO	1	1	0
26.	VION	1	1	0
27.	VOMS	6	2	4
		118	72	46

Pri nákupe tabakových a súvisiacich výrobkov **v gastro prevádzkach** z celkového počtu 60 kontrolných nákupov, došlo k porušeniu v 21 prípadoch, čo predstavuje **35 %**.

V počte 41 kontrolných nákupov bolo vykonaných **v e-shopoch**, kde k porušeniu došlo v 13 prípadoch, čo predstavuje **31,71 %**.

Ak porovnáme výsledky kontrol e-shopov zameraných na predaj tabakových a súvisiacich výrobkov oproti minulému roku, spotrebitelia naďalej využívajú možnosť nákupu tabakových

a súvisiacich výrobkov prostredníctvom e-shopov, pričom tieto výrobky sú osobám mladším ako 18 rokov naďalej dostupné. Minulý rok z vykonaných **54 kontrol** e-shopov, v **11 prípadoch** predávajúci nepoužíval funkčný systém overovania veku kupujúceho, čo predstavuje **20,37 %**. V tomto roku z vykonaných **41 kontrol** e-shopov, došlo k porušeniu zákona o ochrane nefajčiarov v **13 prípadoch**, t. j. **31,71 %**.

Nakoľko neexistuje legálna definícia pojmu „systém overovania veku“ podľa zákona o ochrane nefajčiarov, obchodníci používajú rôzne systémy overovania veku, či už prostredníctvom elektronického systému, formou doručovateľskej spoločnosti, samoobslužného výdajného miesta (tzv. balíkobox) alebo prostredníctvom osobného odberu.

Pre zistenie veku kupujúceho nepostačuje len deklaratórne potvrdenie (napr. odkliknutím kupujúcim na webe, že má 18 rokov s vyplnením základných údajov, príp. len potvrdením veku v telefonickej nahrávke), bez akéhokoľvek overenia, ale musí dôjsť k verifikácii veku kupujúceho obchodníkom, a to najneskôr pri dodaní uvedených výrobkov kupujúcemu.

Z celkového počtu 41 kontrol e-shopov, v 18 prípadoch obchodník používal elektronický systém overovania veku (registrácia spotrebiteľa, nahratie dokladu totožnosti ...). V 4 prípadoch nebolo možné vyhodnotiť funkčnosť systému overovania veku používaného obchodníkom, pretože v troch prípadoch nebolo možné pokračovať v objednávke, e-shop bol následne nefunkčný a v jednom prípade bola objednávka následne obchodníkom zrušená.

8 kontrol e-shopov bolo vykonaných so spôsobom doručenia osobne na predajni, pričom až v 6 prípadoch si obchodník neoveril vek kupujúceho.

Spôsob doručenia prostredníctvom kuriéra bol zvolený v 7 prípadoch, z toho v 3 prípadoch nebol overený vek kupujúceho.

Prostredníctvom doručenia tovaru na samoobslužné výdajné miesto boli vykonané 4 kontroly, z toho k porušeniu došlo v 4 prípadoch.

Aktuálne zistenia potvrdzujú, že až v 13 prípadoch obchodníci používajú systém overovania veku pri predaji tabakových a súvisiacich výrobkov na diaľku, ktorý pri kontrole nebol plne funkčný.

V iných prevádzkach, ako sú napríklad prevádzky s rozličným tovarom, či s elektro tovarom, z celkového počtu 157 kontrolných nákupov, došlo k porušeniu v 49 prípadoch, čo predstavuje **31,21 %**.

Nasledovali **obchodné reťazce**, kde bolo vykonaných 271 kontrolných nákupov, z toho k porušeniu došlo v 65 prípadoch, čo predstavuje **23,98 %**.

Tabuľka: *Prehľad výsledkov kontroly v obchodných reťazcoch*

	Názov obchodného reťazca	Počet kontrol	Počet kontrol bez nedostatku	Počet kontrol s nedostatkom
1.	BILLA	30	20	10
2.	CBA	2	0	2
3.	COOP JEDNOTA	70	58	12
4.	FRESH	8	4	4
5.	KARMEN	8	6	2
6.	KAUFLAND	nepredáva sortiment		
7.	KORUNA	7	6	1
8.	LIDL	17	15	2
9.	MILK AGRO	15	12	3
10.	NITRAZDROJ	3	3	0
11.	SAMA	4	4	0
12.	TERNO	16	12	4
13.	TESCO	24	13	11
14.	1. DAY	17	14	3
15.	Iné (FAJNE, KLAS, M+M ...)	50	39	11
		271	206	65

Po obchodných reťazcoch nasledovali **trafiky a novinové stánky**, kde z celkového počtu 206 kontrolných nákupov došlo k porušeniu v 45 prípadoch, t. j. **21,84 %**.

Z celoslovenskej kontrolnej akcie vyplynulo, že najviac porušení zákona o ochrane nefajčiarov bolo zistených pri vykonaných kontrolách v jednotlivých krajoch, v Košickom kraji (38,32%), ďalej v Trnavskom kraji (35,86%), nasledoval Žilinský kraj (28,30%), Trenčiansky kraj (27,71%), Banskobystrický kraj (27,14%), Nitriansky kraj (25,71%), Prešovský kraj (12,98%) a najmenej porušení zákona o ochrane nefajčiarov bolo zistených v Bratislavskom kraji (12,24%).

Po vykonaných kontrolách boli spísané inšpekčné záznamy a v prípade zistených nedostatkov boli prijaté opatrenia a uložené záväzné pokyny na ich odstránenie. Preukázaný predaj tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov bude predmetom správnych konaní, ktoré budú vedené príslušnými inšpektorátmi SOI proti kontrolovaným osobám.

Záver

Hlavným cieľom kontrolnej akcie bola ochrana zdravia osôb mladších ako 18 rokov, zvýšením uvedomelosti a zodpovednosti obchodníkov pri predaji tabakových a súvisiacich výrobkov. Kontrole dodržiavania zákona o ochrane nefajčiarov, venuje SOI zvýšenú pozornosť tým, že pravidelne vykonáva proaktívne kontroly, ale aj reaktívne kontroly na základe prijatých spotrebiteľských podnetov.

Z výsledkov kontrol vyplýva, že oproti minulému roku, kedy došlo k odpredaju tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov v 35,95 %, v tomto roku odpredaj klesol na 28,02 %. Ide o takmer 8 % -ný pokles zistených porušení.

Možno však skonštatovať, že aj napriek pravidelným kontrolám zo strany SOI, naďalej dochádza k predaju tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov. Tabakové výrobky, či alternatívne výrobky určené na fajčenie stále lákajú deti fajčiť, či inak užívať produkty obsahujúce nikotín, ktoré si za týmto účelom kupujú.

Kontroly ukázali, že problematike dodržiavania zákazu predaja tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov, je potrebné venovať náležitú pozornosť aj v budúcnosti.

Graf: Percentuálne vyjadrenie odpredaja tabakových a súvisiacich výrobkov osobám mladším ako 18 rokov na základe výsledkov kontrol SOI

